

Kyrkan

– en vandring i tid och rum

Historik

Kyrkan som FERDINAND BOBERG ritade uppfördes under åren 1910–1913 och var ett beställningsarbete av Knut Agaton och Alice Wallenberg. Kyrkan invigdes den 18 maj 1913 under stor pompa och ståt. Dagen efter, på K A Wallenbergs 60-årsdag, överlämnades kyrkan som gåva till Saltsjöbadens församling. Idag är Uppenbarelskyrkan ett av landets främsta kyrkomonument från jugendepoken.

Ärkebiskop NATHAN SÖDERBLOM formulerade det religiösa idéprogrammet för kyrkans konstnärliga utsmyckning. JOHNNY ROOSVAL, docent i konsthistoria, medverkade som kulturhistorisk rådgivare. I tiden låg ett nyvaknat intresse för den äldre kyrkokonsten, speciellt den medeltida, och betydelsen att återknyta till den. Dessutom medförde jugendepoken att arkitekten skulle arbeta som allkonstnär och skapa konstnärligt genomkomponerade miljöer.

CARL MILLES har själv och tillsammans med Boberg utformat många av de fasta och lösa inventarierna. De figurativa målningarna på väggar och tak har utförts av OLLE HJORTZBERG medan FILIP MÅNSSON och OSCAR BRANDTBERG målat de dekorativa vägg- och takmålningarna.

Inventarier

När församlingen fick kyrkan som gåva, ingick följande lösa inventarier: ett altarkors (krucifix), två kandelabrar, en kanna, en kalk, en mindre kalk, en paten, en oblatask, en vinkanna, en brudkrona, ett sockenbudstyg, två mässhakar, två mässkjortor.

Exteriör

Kyrkans fasader är murade i mörkt helsingborgstegel. Sockeln som löper runt kyrkan är av huggen granit. Dekoren på fasaden är sparsam med bårder av mönstermurat eller format tegel. På kyrkans västfasad, bildar utskjutande stenar stjärnbilder.

Bronsportarna är gjorda efter modell av medeltida portar, där man ofta ställde motsatser mot varandra. Portarnas reliefer är utförda av Carl Milles. De skildrar människolivet som det alltid har sett ut, dess glädje och tröst (höger port), dess elände och olycka (vänster port). Ovanför porten finns en infälld granitplatta med bibelord och religiösa symboler. Namnet »Uppenbarelskyrkan« flankeras av två små änglahuvuden

Wilhelmina, Alice och Nanny

I kyrkans torn finns tre kyrkklockor, vilka bär namn efter de kvinnor som stod K A Wallenberg närmast: stora klockan efter modern Wilhelmina, mellanklockan efter hustrun Alice och lillklockan efter dottern Nanny.

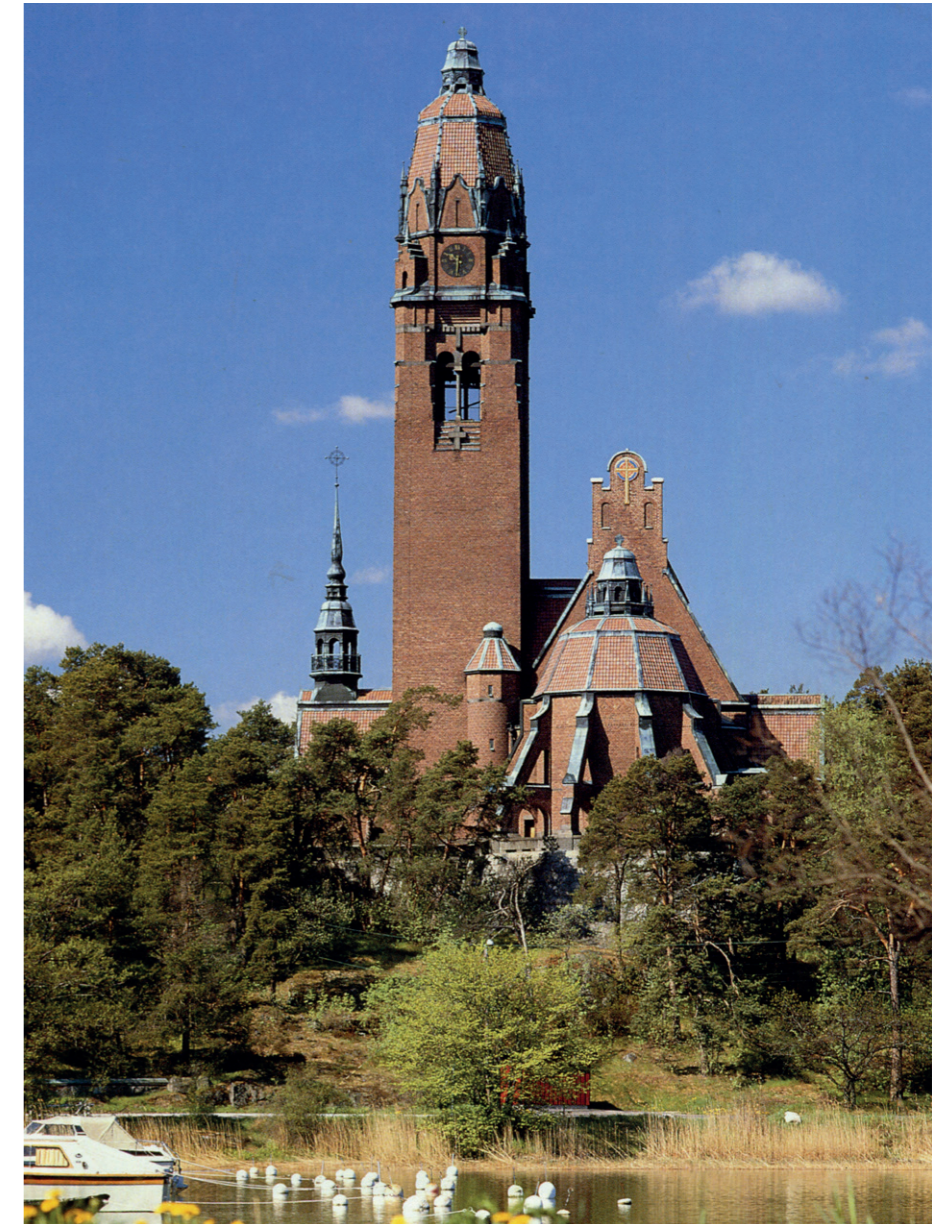
Skall jag så till sist på begäran yttra mig om min uppfattning av det färdiga arbetet, jämfört med den stora mängd av andra betydelsefulla byggnadsuppgifter, så säger jag utan att betänka, att just Saltsjöbadens kyrka, obetingat är det av mina arkitektarbeten som intensivast fascinerat mig under dess tillblivelse och alltså ligger mitt hjärta närmast.
ARKITEKT FERDINAND BOBERG STOCKHOLM DEN 1 NOVEMBER 1936

Text och foto

Text och idé: Christina Koch

Foto: Lars Falck, Arne Hyckenberg, Christina Koch samt arkivbilder ur minnesskrift

Foldern ingår i en serie om Uppenbarelskyrkan i Saltsjöbaden som togs fram till 100-årsfirandet 2013: *Arkitekten, Diakonin, Kompositören, Kyrkan, Kyrkoherden, Musiken*

FERDINAND BOBERG, K A WALLENBERG, NATHAN SÖDERBLOM, CARL MILLES, FILIP MÅNSSON

Svenska kyrkan

SALTSJÖBADENS FÖRSAMLING
www.svenskakyrkan.se/saltsjobaden

© Svenska kyrkan Saltsjöbaden 2014 Form: Communicare kommunikationsbyrå, Göteborg

Svenska kyrkan
SALTSJÖBADENS FÖRSAMLING

Uppenbarelsekyrkan – Guds uppenbarelse genom tiderna

Namnet »Uppenbarelsekyrkan« är inte bara ett namn – utan en programförklaring. Ärkebiskop Nathan Söderblom formulerade det religiösa idéprogrammet för kyrkans konstnärliga utsmyckning. Han menade, att Gud ger bevis för sin existens genom att på olika sätt och genom människor, i historien och i nuet uppenbara sig för människorna genom att ta gestalt i hjältar, martyrer, filosofer, profeter, helgon, konstnärer, uppfinnare och diktare som bidragit till religionens, konstens, kulturens och mänsklig- hetens utveckling.

Tiden före Jesus

Långskeppet, det stora rummet med bänkarna, visar gudsuppenbarare från tiden före Jesus. På den södra långväggen återfinns Sokrates och Platon från den grekiska antiken, på västsidan, Gamla testamentets Abraham och Moses. På den norra långväggen representeras tiden före Kristus av profeterna Elias och Jesaja. All figurmålning är utförd av Olle Hjortzberg.

Jesu tid

Triumfbågsvalvet, rummet rakt fram som avslutas med en krucifixbalk, berättar om Jesu tid på jorden och Guds uppenbarelse i Nya testamentet. Jesus själv symboliseras av Triumfkorset, flankerat av två änglar. Krucifixbalken bärs upp av Petrus (med nyckeln) och Paulus (med svärdet). De fyra träfigurerna är verk av Carl Milles. På väggarna intill är de fyra evangelisterna Matteus, Markus, Lukas och Johannes avbildade.

Tiden efter Jesus

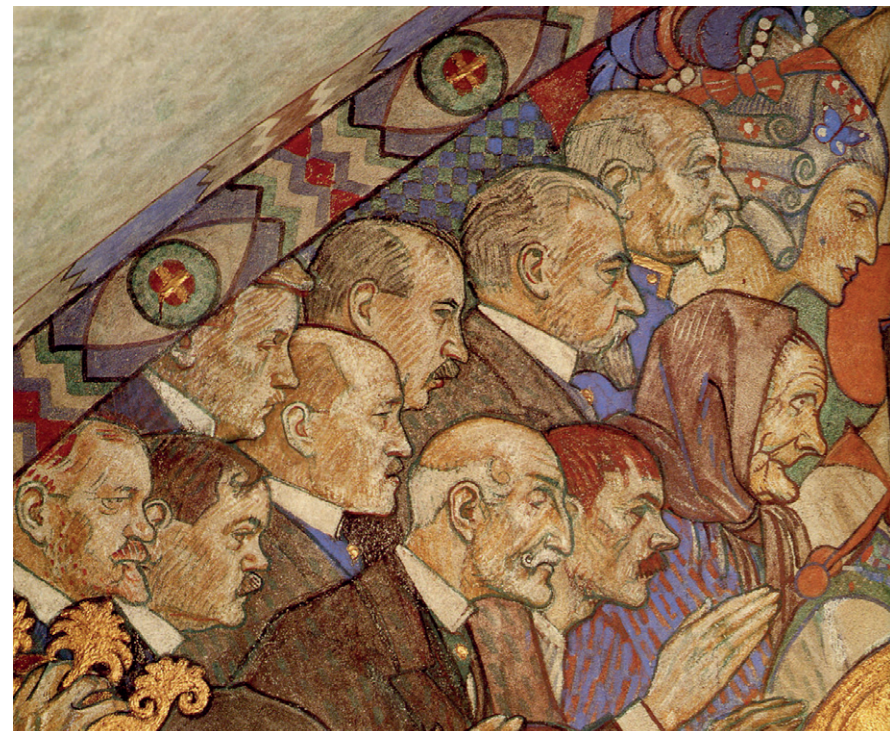
I koret fortsätter gudsuppenbarare från tiden efter Jesus. Här finns Augustinus med sin moder Monica, apostlarna Ansgar och Botvid, Erik den helige och biskop Henrik, den heliga Birgitta med biktfadern Mattias och Martin Luther med Gustav II Adolf.

Interiören

Kyrkans utsmyckning har i minsta detalj skapats i samarbete mellan arkitekt, rådgivare, konstnärer och konsthantverkare. Uppenbarelsekyrkan är av det skälet unik.

I långhuset släpper tre fönster i västfasaden och två på vardera långsidan in dagsljuset. I koret kommer ljuset från två stora rundbågiga fönster. Mitt i långskeppets främre parti hänger ett stort ljuskors av smidesjärn och blyinfattat färgat glas. Över bänkarna finns sex mindre ljusamplar i färgat blyinfattat glas med korssymbol. Ljusbågen ovanför västra läktaren och i koret vittnar om ett intresse för den då nya elektriciteten.

På kyrkans östra mur, syns skaror av människor, vilka böjer sina huvuden inför Gud. På den vänstra sidan återfinns byggherren, arkitekten, byggchefen samt en del av konstnärerna och på den högra sidan syns de himmelska härskarna.

ALTARET ska enligt Boberg med sin vithet, storlek och originella form, genast fånga besökarens blick vid inträdet i kyrkorummet. De infällda alabasterrelieferna är gjorda av Carl Milles. De föreställer från vänster: Jesu bergspredikan, Jesus och äktenskapsbryterskan, Jesus i Getsemane och Jesus i Emmaus.

ALTARBORDET är gjort i blåflammig marmor med inläggningar av guld, emalj, granater och rosenstenar. I kompositionen ingår ljusstakarna och krucifixet, som är monterat på ett bokstöd i vit marmor. Bakom altaret finns en s.k. Cathedra för enskild andakt.

DOPFUNTEN är huggen i mörk granit och skulpterad av Carl Milles. Till dopfunten hör ett lock i hamrat järn med guldinlägg. Locket är ritat av Ferdinand Boberg.

EPITAFIET är en minnestavla på den norra vägen och vänder sig mot orgelläktaren. De fem figurerna är gjorda av Carl Milles och föreställer samtida psalmförfattare: biskop Thomas, Olaus Petri, Haqvin Spegel, J O Wallin och E G Geijer. Själva epitafiet är ett verk av Ferdinand Boberg.

I GRAVKORET vilar makarna Wallenberg i sarkofager gjorda i svart granit. Mosaikarbetet är i bysantisk stil och utfört av den italienske mästaren, Antonio Labus.

DEN FÖRSTA ORGELN byggdes 1913 av P L Åkerman och Lunds Orgelfabrik. Fasaden var byggd i obehandlad furu och ritades av F Boberg. Orgeln har genomgått flera ombyggnader och fick även en ny orgelfasad 1988, som ritades av Gunvor Westelius och Jerk Alton. Den gamla orgeln och orgelfasaden förvaras i kyrkkällaren.

PREDIKSSTOLEN är tillverkad i svart blankpolerad belgisk marmor. De fem sidofälten har en bildtext efter Silverbibeln i skimmerande glasmosaik.

KYRKBÄNKARNA har bibeltexter: *Lofva Herren min själ och allt det i mig är, Lofva hans heliga namn, Lofva Herren min själ, och förgät icke hvad godt han har gjort.*

Barmhärtig och nådig är Herren långmodig och stor i mildhet, Så hög som himmelen är öfver jorden, så väldig är Guds nåd, öfver dem som frukta honom.

